Jakso 9: Minna Canth ja suomalaisen elokuvan alkuvaiheet

Sanaselitykset

liittyä (1) = olla osa jotakin, yhdistyä

fennomaani = Suomen ja suomalaisuuden tukija, kannattaja

vuosikymmen = 10 vuoden aika, esimerkiksi 2020-luku

realistinen proosa = suorasanainen kaunokirjallisuus (=romaanit ja novellit), jossa kuvataan maailmaa ja ihmiselämää mahdollisimman realistisesti eli todentuntuisesti

yleisesti = vain tärkeimmät asiat, pääpiirteittäin, menemättä yksityiskohtiin

tosiaan = todellakin, kuten me jo tiedämmekin

vastareaktio = täysin erilainen tunne tai teko

ihanteellinen = idealistinen, täydellinen

kuva = näkemys, ajatus

tuntua (1) + lta/ltä = vaikuttaa, näyttää joltakin

vanhentunut = vanhanaikainen, ei moderni

tavoite = päämäärä, tarkoitus; mitä yritetään saada

todentuntuisesti = realistisesti

keskeinen = tärkeä, olennainen

eriarvoisuus = ei tasa-arvoinen; ihmiset ovat eri asemassa (esim. joku on köyhä ja joku rikas)

tausta = historia, asiat jotka ovat vaikuttaneet aiemmin jonkin asian syntyyn

nousu = kasvu, lisääntyminen

kyllästyminen = väsyminen

toki = totta kai, tietysti

ensinnäkin = ensimmäiseksi, ennen muuta

teollistua (1) = muuttua teolliseksi; yhteiskuntaan rakennetaan tehtaita ja niissä aletaan työskennellä

juuri = nimenomaan, täsmälleen, aivan

työvoima = työntekijät; ihmiset jotka voivat työskennellä

yhteiskuntaluokka = sosioekonominen asema; missä asemassa ihminen on yhteiskunnassa

työläiset = yhteiskuntaluokka: ihmiset jotka käyvät töissä, tekevät usein fyysistä työtä eivätkä ole yleensä rikkaita; proletariaatti

varsin = erittäin

työskentelyolosuhteet = tilanne ja paikka, joissa tehdään työtä

torppari = maanviljelijä, joka vuokraa maatilaa (ei omista maatilaa)

epätasa-arvoisuus = ei olla samanarvoisia, kaikkia ei kohdella samalla tavalla

tiedonkulku = miten tieto (uutiset, erilaiset viestit) leviää yhteiskunnassa

suosio = kun joku henkilö tai asia on hyvin suosittu, ja kaikki pitävät siitä ja ovat innoissaan

sivistys- ja aatehistoria = tiedon ja ideologioiden historia; mitä on aiemmin opittu ja mihin on uskottu

lähinnä = pääasiassa, enimmäkseen

toteuttaa (1) = tehdä, seurata

kansalliskirjallisuuden ohjelma = ajatus kansallisesti tärkeästä kirjallisuudesta, jonka Snellman teki/keksi

viitata (4) = tässä: tarkoittaa

vaikute = idea, ajatus, tyyli

pelkästään = ainoastaan, vain

suuntaus = aate, idea, tapa

ajassa liikkuneet uudet ismit = ismit, jotka liikkuivat ajassa

ismi = aate, idea, suuntaus (monet aatteet loppuvat -ismi, esim. kommunismi, idealismi)

liikkua (1) ajassa = tiettynä aikana esiintyvä

mainittakoon = sanottakoon, kerrottakoon / voisin sanoa, voisin kertoa (passiivin imperatiivi)

mainita (5) = sanoa, kertoa

darwinismi = usko evoluutioteoriaan, kehittäjä Charles Darwin

liberalismi = aate, joka korostaa ihmisten ja talouden (miten raha liikkuu) vapautta

sosialismi = aate, jossa ihmiset ovat tasa-arvoisia ja taloutta (miten raha liikkuu) pitää ohjata

tuli ilmaista = täytyi kertoa, esittää, osoittaa

henkinen kehitys = miten ajatukset ovat muuttuneet (paremmiksi), mitä on opittu

vaikuttaa (1) esimerkillään = antaa esimerkkejä, joita ihmiset voivat seurata ja toimia niiden mukaisesti

keskittyä (1) = tässä: fokusoida, paneutua, syventyä; olla huomion keskipisteenä

hahmo = vaikuttaja, tärkeä ihminen

edelläkävijä = pioneeri, uranuurtaja, tienraivaaja; joka tekee asioita ensimmäisenä

elää kirjoittamalla = kirjoittaa niin, että saa siitä palkkaa/rahaa ja voi olla tekemättä muita töitä

puhutteleva = sellainen, joka puhuttelee, vaikuttaa, koskettaa ja herättää ajatuksia

ei ole syyttä saanut = on hyvä syy, että hän on saanut

syntyvaiheet = miten asia on alkanut, mitä alussa on tapahtunut

tarjota (4) = tässä: antaa

lähtökohta = pohja, materiaali; mistä jokin alkaa

käsikirjoitus = näytelmän, tv-sarjan, elokuvan jne. koko juoni; kuvaus siitä mitä tapahtuu; manuskripti

sovittaa (1) = muokata, dramatisoida; tässä: tehdä elokuvan käsikirjoitus romaanin perusteella

paine = stressi, vaatimukset

syyllisyys = tunne siitä, että on tehnyt jotain pahaa, esimerkiksi rikoksen

edelleen = yhä, nykyäänkin

kyky = taito, osaaminen

inhimillinen = humaani, ihmismäinen

erityinen = tärkeä, merkittävä, poikkeuksellinen

soveltuva = sopiva, asianmukainen

filmatisointi = elokuvaksi muokkaaminen, elokuvan tekeminen esimerkiksi jonkin romaanin pohjalta

salaviinanpolttaja = henkilö, joka tekee ilman lupaa viinaa eli vahvaa alkoholia. Vahvaa alkoholia poltetaan eli tislataan tai keitetään. Suomessa yksityishenkilö ei saa tislata alkoholia.

nimensä mukaisesti = kuten nimi jo kertoo

saada (2) ensi-ilta = kun elokuva (tai teatteri tai muu esitys) esitetään ensimmäisen kerran

murhata (4) = tappaa joku tahallaan ja niin että suunnittelee tapon etukäteen

murha= tappo, joka on tehty tahallaan ja suunnitellusti

osittain = jossakin määrin, ei kokonaan

tositapahtumiin perustuva = sellainen, joka perustuu tosielämässä tapahtuneeseen asiaan

perustua (1) = pohjautua, tehdä jonkin mukaan

lehtorinrouva = nainen, joka on naimisissa lehtorin kanssa

lehtori = opettaja

myrkyttää (1) = antaa myrkkyä jollekulle tai jollekin

myrkky = aine, joka tekee pahan olo tai tappaa

aiheesta kirjoitettu lehtijuttu = artikkeli, joka oli kirjoitettu myrkytyksestä

herättää (1) huomiota = saada huomaamaan asia, saada kaikki kiinnostumaan asiasta

aikanaan = silloin kun asia tapahtui

palvelija = toiselle henkilölle (yleensä rikkaammalle) töitä tekevä; työntekijä, joka asuu työnantajansa luona

vuode = sänky

ruumis = kuollut ihminen tai eläin

kummallinen = outo, epätavallinen

asento = miten istuu, seisoo tai makaa; positio

epäilys = negatiivinen ajatus, ajatus siitä että kaikki ei ole kunnossa

selvitä (4) = tässä: tulla tietoon, ilmetä

strykniini = vaarallinen myrkky, joka tappaa helposti

olettaa (1) = ajatella; pitää todennäköisenä, luultavana

onneton = huono, epäonninen, surullinen

erehdys = virhe, väärin mennyt asia

pulveri = jauhe

vahingossa = ei tarkoituksella, erehdyksessä

sekoittua (1) = mennä sekaisin. Tässä: migreenilääke ja strykniini olisivat menneet sekaisin niin, ettei tiedetty kumpi oli kumpi.

käydä (2) ilmi = paljastua, selvitä, tulla tietoon

surupuku = tumma asu, jota käytettiin kun läheinen ihminen kuoli

lopulta = viimein, vihdoin; kun aikaa oli mennyt

tunnustaa (1) = kertoa totuus, myöntää

murhanneensa = että oli murhannut (eli tappanut jonkun tahallaan ja suunnitellut tapon etukäteen)

oikeudenkäynti = oikeudessa tuomari päättää, onko syytetty syyllinen vai ei, ja millaisen rangaistuksen hän saa

omana aikanaan = silloin kun asia tapahtui

hurja = raju, hirveä, kauhea

muokata (4) = muuttaa, tehdä omanlaiseksi

ohjata (4) = valmistella, suunnitella elokuva

aiemmin mainitsemani Salaviinanpolttajat-komedian = Salaviinanpolttajat-komedian, jonka mainitsin aiemmin

säilyä (1) = pysyä ehjänä; ei mennä rikki, ei tuhoutua

fragmentti = osa, pala, kappale

tuhoutua (1) = mennä kokonaan rikki, vahingoittua pahasti

asianmukaisesti = kunnolla, hyvin, oikein

juuri näin = aivan, niinpä, täsmälleen

ikävä kyllä = valitettavasti, harmillisesti

kulua (1) =tässä: aika kuluu eli aika menee eteenpäin

pätkä = lyhyt osa, pala, kappale

olla tekeillä = olla tekemässä, valmistella

täydellisesti = kokonaan, täysin

ennakkotarkastus = elokuva tarkastetaan etukäteen, esimerkiksi onko elokuvassa väkivaltaa, huumeita

olla tarkoitus = suunnitella että jotain tapahtuu, olla aikeissa

valmistumassa ollut = oli melkein valmis

Onpa harmi! = ikävä juttu, vahinko

sen kunniaksi = siksi että asiaa haluttiin kunnioittaa ja juhlia

restauroida = kunnostaa, korjata, entisöidä, tehdä uudelleen hyväksi

sukupolvesta toiseen = vanhoilta ihmisiltä nuorille ihmisille; kauan aikaa

tulla (3) raskaaksi = kun vauva alkaa kasvaa kohdussa, kun nainen alkaa odottaa lasta

paikkakunta = kylä, pieni paikka jossa asutaan yleensä ei kaupunki)

vaatia (1) = kysyä voimakkaasti ja ilman mahdollisuutta sanoa ei; pakottaa

uhata (4) = painostaa, pelotella

paljastaa (1) = kertoa salaisuus

lapsensurma = kun lapsi on tapettu, murhattu

sisäinen taistelu = ajatusten ja tunteiden ristiriita, konflikti, kriisi

kärsiä (1) rangaistus = jos on tehnyt rikoksen, siitä seuraa rangaistus, esim. sakot, vankila

rankka = hurja, ikävä, vaativa

lukuisa = moni, usea

koskettaa (1) = vaikuttaa ihmisten tunteisiin, liikuttaa

etenkin = varsinkin, erityisesti

elokuvatuotanto = elokuvien tekeminen, tuottaminen

mykkä = ei puhetta tai ääntä, myös ihminen joka ei puhu

nousukausi = tässä: kun elokuvia tehtiin paljon ja niitä katsottiin paljon, ns. meni hyvin

murtovarkaus = kun jotain varastetaan jonkun kotoa

murtautua (1) = mennä sisään taloon ilman lupaa

kultakausi = aika jolloin kaikki menee hyvin; elokuvat: aika jolloin tehtiin paljon elokuvia

lähemmäs = lähes, melkein, suunnilleen

eliitti = koulutuimmat ja rikkaimmat henkilöt, joilla on paljon valtaa

murto-osa = vain pieni osa

varhaisimmat = ensimmäiset, kaikkein aikaisimmat

oikein = ihan, todella

mukavasti = paljon, runsaasti

vastuuton = ei ota vastuuta eli ei hoida velvollisuuksiaan (esim. ei käy töissä, ei hoida perhettä)

viinaanmenevä = juo paljon alkoholia melko usein

valta-asema = kuka saa päättää asioista

kantaa ottava = sellainen, joka ottaa kantaa eli kertoo mielipiteensä tai kritisoi

sisäinen ristiriita = sisäinen taistelu, konflikti, kriisi

uutta aikaa edustavien lasten = lasten, jotka edustavat uutta aikaa

edustaa (1) = kannattaa, kuulua johonkin

kohtaus = osa kirjasta, elokuvasta, näytelmästä; ”skene”

haluavansa = että hän haluaa

ryhtyä (1) = alkaa

pohtia (1) = miettiä, ajatella

lienee = on varmaankin, on luultavasti

aavistaa (1) = uskoa, että jotain tulee tapahtumaan

elä kiusaa = älä kiusaa

kiusata (4) = olla ilkeä, tässä myös: olla kertomatta jotain

vaiti = hiljaa, puhumatta

välistä = tässä: välillä, joskus, silloin tällöin

kurkkia (1) = katsoa (salaa), tirkistellä

mitä pikimmin = heti, niin pian kuin mahdollista

narrata (4) = valehdella, huijata, juksata, kertoa valheita

mamma = äiti

pappa = isä

tulkoon = saa tulla, saa saapua (yksikön 3. persoonan imperatiivi)

yhtä haavaa = ilman taukoa, koko ajan

kieltäkööt = saavat kieltää (monikon 3. persoonan imperatiivi)

kieltää (1): sanoa, ettei saa tehdä jotakin

ainoa = tässä: yksi

ficus = isolehtinen huonekasvi, fiikus

Juliana = näytellä Julian roolissa (Shakespearen Romeo ja Julia)

semmoista hamppua = nopeasti, kiireesti

balkongi = parveke (ruotsiksi balkong)

ennen vanhaan = jo aiemmin, kauan sitten

haaveilla (3) = unelmoida, toivoa

kuuluisuus = maine; kuuluisa henkilö = monet tuntevat (esim. pop-laulaja, näyttelijä) tai ovat kuulleet

julkisuus = kuuluisuus, nähtävillä oleminen; olla usein lehdissä, televisiossa, radiossa jne.

arveluttava = epäilyttävä, huolestuttava, vaarallinen

epäsopiva = ei hyväksyttävä, ei hyvä

etenkin = varsinkin, nimenomaan

saadakseen tietää = jotta saa tietää

päätyä (1) = tulla johonkin, alkaa joksikin (esim. päätyä näyttelijäksi – alkaa näyttelijäksi)

säveltaide = musiikki

©2026 **Helsingin yliopisto**
Kirjallisuuspodcast edistyneille suomen oppijoille, syyskuu 2026, jonka **tuottaja on Helsingin yliopisto, tekijät ovat Sari Päivärinne ja Saija Pyhäniemi sekä tunnusmusiikin säveltäjä on Lauri Piiparinen,** on lisensoitu Creative Commons Nimeä-EiMuutoksia 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä. Materiaali on saatavilla osoitteessa kielibuusti.fi.